Юрчук Олексій

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти
імені проф. Т. І. Поніманської
Рівненського державного гуманітарного університету,
м. Рівне, Україна
ORCID: 0000-0002-4764-1783
e-mail: abstractio@ukr.net

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ФІЗКУЛЬТУРНО- ОЗДОРОВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗДО

Анотація. Статтю присвячено актуальній проблемі дослідження поняття методу проєктів. Проаналізовано наукові погляди стосовно розуміння методу проєктів. Обґрунтовано сутність методу, яка полягає у стимулюванні інтересу майбутніх вихователів до проблем фізкультурно-оздоровчого виміру, що передбачає опанування сукупності знань і шляхом проєктної діяльності вирішення однієї або низки проблем, практичне застосування отриманих знань. Відзначено, що цей метод є найбільш сприятливим щодо розвитку та саморозвитку особистості майбутніх вихователів, оскільки зумовлює отримання результатів, які відображають особистісні досягнення кожного студента. Проаналізовано вимоги, яких було дотримано при залученні методу проєктів у ході підготовки майбутніх вихователів до фізкультурно-оздоровчої роботи в ЗДО. З'ясовано, що використання названого методу буде ефективним за умови актуальності тематики пропонуваного проєкту і практичної важливості передбачуваних результатів для здійснення фізкультурно-оздоровчої роботи в ЗДО. Окреслено переваги застосування методу підготовки проєкту, а також запропоновано алгоритм проєктування.

Ключові слова: майбутні вихователі, фізкультурно-оздоровча робота, метод проєкту, проєктування.

Постановка проблеми. В Указі Президента України «Про невідкладні заходи щодо покращення здоров'я дітей» (2019) визначено стратегічні завдання формування позитивного ставлення підростаючого покоління до фізичної культури і спорту як складової збереження і зміцнення їх здоров'я та підвищення рухової активності вихованців. Конституцією України визначено, що людина, її життя і здоров'я є найвищими соціальними цінностями держави. Виховання здорових, всебічно розвинених дітей має стати державним пріоритетом, стрижнем, який об'єднає народ України в його намаганнях до національного

відродження, повноцінного входження у світову спільноту (Андріюченко та ін., 2018). Тому перед державою та суспільством постають завдання з вирішення проблеми вдосконалення професійної підготовки фахівців дошкільної освіти до фізкультурно-оздоровчої діяльності в ЗДО.

Сучасний педагог має бути фахівцем нового типу, якому характерна професійна гнучкість і мобільність, висока професійність, соціальна вмільість. За твердженням І. Єрмакова (2008), сучасному суспільству потрібен творець, а не виконавець, і тому система освіти повинна стати гнучкою та спрямованою на розвиток проєктного мислення, здатності ефективно вирішувати проблеми й виконувати життєві й соціальні ролі.

Тому, підготовка здобувачів вищої освіти потребує особливої організації, з посиленням практично-пошукової діяльності, шляхом переорієнтування змісту та методів навчання на контекст формування професійно важливих умінь, навичок та компетентностей, а також розвиток креативного мислення. І на сучасному етапі розвитку вищої освіти чільне місце у підготовці фахівців дошкільної освіти належить саме методу проєктів.

Аналіз останніх досліджень із проблеми. Характеристиці аспектів проблеми удосконалення підготовки майбутніх педагогів присвячені дослідження вітчизняних науковців: О. Богініч, Е. Вільчковський, Н. Гавриш, Н. Денисенко, Л. Зданевич, Ю. Коваленко, А. Конох, Т. Круцевич, С. Литвиненко, Н. Левінець, М. Марусинець, Н. Мацкевич, С. Мединський, С. Петренко, Б. Шиян та ін. Аналіз результатів наукових пошуків засвідчує, що автори наголошують на мотивації до майбутньої професійної діяльності, ступені засвоєння професійних теоретичних та методичних знань, рівні практичної підготовки, професійно важливих особистісних якостей та, відповідно до вимог професійної діяльності, рівнях фізичної підготовленості і стану здоров'я.

Значний внесок у вивчення проблеми проєктування зробили зарубіжні і вітчизняні учені: Г. Ващенко, Л. Гаращенко, Д. Джонс, І. Єрмаков, Я. Дітріх, А. Кіктенко, У. Кіпатрік, О. Любарська, К. Моріс, О. Пехота, Є. Полат та ін. Аналіз наукових джерел з проблеми дослідження показав, що в них акцентовано увагу на категоріальному аспекті методу проєктів та на застосуванні його у навчальній діяльності майбутніх фахівців.

Мета статті – проаналізувати застосування методу проєктів у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти до фізкультурно-оздоровчої діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для усвідомлення сутності поняття «метод проєктів» звернемося до визначень американського реформатора освіти Дж. Дьюї та основоположника методу проєктів як освітньої технології В. Кіпатрика. Зокрема, за визначенням Дж. Дьюї (1924) метод проєктів є спільною діяльністю учителя й учнів, яка спрямована на пошук вирішення проблеми або проблемної ситуації. На думку В. Кіпатрика (1925) «... це метод планування доцільної (цілеспрямованої) діяльності у зв'язку із вирішенням певного навчально-

виховного завдання в реальній життєвій ситуації». Згідно з ідеями вченого освітній процес повинен здійснюватися через організацію цільових актів. Учні в процесі освітньої діяльності планують (проектують) виконання конкретної практичної задачі, включаючи туди і навчальну діяльність.

Досить значну кількість суголосних за змістом трактувань поняття «метод проєктів» вміщено у фаховій літературі. В Українському педагогічному словнику це поняття трактується як «організація навчання, за якої учні набувають знань і навичок у процесі планування й виконання практичних завдань – проєктів» (С. Гончаренко, 1997, с.205). В іншому довідковому педагогічному виданні – словнику-довіднику із професійної педагогіки, тлумачиться як побудова навчання в активній формі через цілеспрямовану діяльність того, хто навчається відповідно до його особистих запитів у цьому знанні, яке обов'язково знадобиться (Семенова, 2006, с.104).

Зважаючи на те, що підготовка майбутніх вихователів до фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми вирізняється певними особливостями, поділяємо думку Л. Гаращенко (2015), що застосування згаданого методу «... створює умови для формування у студентів активності та самостійності щодо здобуття життєвого та професійного досвіду, розвитку творчих здібностей, усвідомлення та світоглядного переосмислення пріоритетності фізкультурно-оздоровчої роботи, необхідності формування в дітей здоров'язбережувальної поведінки та відповідальності за життя і здоров'я вихованців».

Сутність методу зводиться до стимулювання інтересу майбутніх вихователів до проблем фізкультурно-оздоровчого виміру, що передбачає опанування сукупності знань і шляхом проєктної діяльності вирішення однієї або низки проблем, практичне застосування отриманих знань. Названий метод дає змогу сформувати у майбутніх вихователів широкий спектр компетентностей щодо здійснення фізкультурно-оздоровчої роботи в ЗДО.

Метод проєктів є найбільш сприятливим для розвитку та саморозвитку особистості майбутніх вихователів, оскільки зумовлює отримання результатів, які відображають особистісні досягнення кожного студента, здатного екстраполювати одержану інформацію у оздоровчу діяльність, самостійно ухвалювати рішення з організації та планування рухового режиму, генерувати ідеї з оптимізації рухової активності дітей, знаходити способи їхнього вирішення.

Реалізуючи метод проєктів у процесі підготовки майбутніх вихователів до фізкультурно-оздоровчої роботи в ЗДО, дотримувалися визначених О. Пехотою, В. Будак та А. Старєвою (2003) вимог:

- наявність важливої в дослідницько творчому аспекті проблеми;
- практична, теоретична, пізнавальна цінність прогнозованих результатів;
- самостійна (індивідуальна, парна, групова) діяльність майбутніх вихователів;

структурування змістової частини проєкту (визначенням результатів); використання дослідницьких методів, що передбачають певну послідовність дій: визначення проблеми й завдань дослідження, що пов'язані з нею (застосування в процесі спільного дослідження методу «мозкової атаки», «круглого столу»); обговорення методів дослідження (статистичних, експериментальних, спостережень та ін.); обговорення способів оформлення кінцевих результатів (презентацій, захисту, творчих звітів, переглядів та ін.); збір, систематизація й аналіз отриманих даних; підбиття підсумків, оформлення результатів, їхня презентація; висновки, висування нових проблем дослідження.

Загалом, основою методу проєктів є ідея про обов'язковість підкріплення теоретичної та практичної підготовки майбутніх вихователів до фізкультурно-оздоровчої роботи в ЗДО і зовнішнім результатом (створення презентації, проєкту), внутрішнім (знання, вміння, компетенції як вищий рівень умінь і, зрештою, осмислені й усвідомлені цінності збереження та підтримання здоров'я).

У процесі дослідження встановлено, що метод проєктів буде ефективним за умови актуальності тематики пропонувананих проєктів і практичної значущості передбачуваних результатів для здійснення фізкультурно-оздоровчої роботи в ЗДО. Тематика повинна бути різноманітною та розвивати творче мислення, навички дослідження, вміння інтегрувати знання.

Зважаючи на результати дослідження, нами активно використовується метод проєктів під час вивчення дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання та валеологічної освіти». Роботу над проєктом здобувачі вищої освіти розпочинають під час педагогічної практики. Їм пропонується самостійно обрати теми навчальних проєктів, як-от: «Діагностування стану здоров'я та рівня рухової активності дітей», «Оптимізація проведення ранкової гімнастики», «Сучасні технології проведення фізкультхвилинок», «Рухливі ігри та фізичні вправи під час прогулянки дітей», «Гігієнічна гімнастика та контрастні повітряні ванни під час формування фізичного та психічного здоров'я дітей», «Корегувальна гімнастика як засіб зміцнення опорно-рухового апарату дітей», «Активний руховий режим у ЗДО», «Пасивний руховий режим у ЗДО», «Руховий режим денної прогулянки дітей», «Самостійна рухова діяльність дітей», «Нетрадиційні форми загартовувальних заходів», «Використання фізкультурного обладнання для оптимізації рухового режиму дітей», «День здоров'я як умова успішної співпраці з батьками дітей», «Фізкультурне свято як засіб підвищення інтересу до фізичної культури у дітей, педагогів і батьків» тощо.

Алгоритм проєктування здійснюється у послідовності таких дій:

1. Вибір теми. Робота розпочинається з обговорення тематики проєкту, запропонованої викладачем, з урахуванням навчальної ситуації з дисципліни, професійних інтересів або здобувачами вищої освіти, з

урахуванням їх інтересів і здібностей (*напр.*, «Активний руховий режим у ЗДО»).

2. Визначення проблеми. Описати ступінь важливості наукового дослідження на сучасному етапі. Опис проблемної ситуації підтверджується аргументами і фактами з наукових джерел з обов'язковим посиланням. (*напр.*, На сучасному етапі розвитку суспільства спостерігається тенденція до погіршення стану здоров'я дітей, яке залежить від низки факторів: біологічних, екологічних, соціальних, гігієнічних, а також від характеру педагогічних впливів. М. Рунова, аналізуючи організацію рухового режиму в старших групах закладів дошкільної освіти, визначає основні причини його недосконалості... (2007).

3. Визначення мети і завдань. Мета формулюється з проблеми. Завдання формулюються у вигляді конкретних вимог, які допоможуть вирішити задану проблему (*напр.*, мета – вдосконалення рухового режиму в старших вікових групах; завдання – здійснити аналіз науково-дослідних джерел з проблеми; проаналізувати руховий режим у ЗДО; дослідити рівень рухової активності дітей старшого дошкільного віку; визначити шляхи і засоби раціональної організації рухової активності дітей в організованій і самостійній діяльності).

4. Конструювання. Відбір і структурування педагогічних засобів, зміст навчального матеріалу, форм і методів навчання. (*напр.* 1) ознайомитися із сучасними дослідженнями щодо рухового режиму старших дошкільників у закладі дошкільної освіти; 2) дати тлумачення поняттю «руховий режим», яке буде використовуватися у проєкті; 3) у вигляді таблиці представити рухову активність дітей 5-го, 6-го, 7-го років життя (дослідник; вік дітей; динаміка рухів: тижнева, місячна, сезонна); 4) створити діагностичний інструментарій оцінки рухової активності дітей; 5) провести діагностику фізичної підготовленості дітей старшого дошкільного віку; 6) розробити модель рухового режиму в ЗДО; 7) дібрати вправи з основних видів рухів за ступенем інтенсивності для дітей старшого дошкільного віку з різним рівнем рухової активності (створити електронне портфоліо); 8) дібрати ігри-вправи для дітей з низьким, середнім, високим рівнем рухової активності; 9) у вигляді малюнків (схем, фото) запропонувати раціональне розташування та облаштування фізкультурних посібників на дитячому ігровому майданчику; 10) запропонувати авторське інноваційне обладнання для оптимізації рухового режиму у закладах дошкільної освіти).

5. Підведення підсумків діяльності, оформлення та презентація результатів. Проєкти презентуються у вигляді доповідей, звітів, відеопрезентацій тощо. Здобувачі обговорюють результати проєкту та оцінюють його і роботу кожного учасника.

6. Висновки, обговорення нових проблем.

Співпраця студентів під час роботи над проєктом, ґрунтована на застосуванні педагогічних ідей і систем, зумовлює формування у

майбутніх вихователів спеціальних педагогічних умінь, необхідних для здійснення фізкультурно-оздоровчої роботи в ЗДО. Проєкт сприяє доповненню та збагаченню теоретичної підготовки здобувачів, створенню широких можливостей щодо використання знань за методикою фізичного виховання дітей дошкільного віку, організації фізкультурно-оздоровчої діяльності в ЗДО, діагностування фізичного розвитку та рухової підготовленості дітей дошкільного віку тощо. Знання і практичні навички, які вони отримують самостійно у процесі роботи над проєктом є усвідомленими, ґрунтовними і практико-орієнтованими.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, застосування методу проєкту доводить ефективність його впровадження у практичну підготовку майбутніх вихователів до фізкультурно-оздоровчої роботи в ЗДО. Комплексне поєднання педагогічних інновацій і традиційних підходів до майбутніх фахівців дошкільної освіти забезпечить створення результативного професійного досвіду в організації фізкультурно-оздоровчої роботи, появи нових мотивів і ціннісних орієнтацій, якісну підготовку та формування у здобувачів професійних та особистісних якостей висококваліфікованого фахівця.

На наш погляд, до переваг методу проєкту належить те, що він дає змогу:

- організувати процес навчання майбутніх вихователів, дотримуючись розумного балансу між теорією та практикою;

- інтегрувати знання майбутніх вихователів з різних дисциплін;

- відпрацювати вміння планувати фізкультурно-оздоровчу роботу, передбачати результати планування, критично оцінювати програми фізичного виховання дітей дошкільного віку;

- виробляти самостійність, активність, творчість, упевненість, прищепити почуття власного успіху та прогресу.

Перспективи подальших розвідок щодо підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти ми вбачаємо у розробці інноваційних програм педагогічної практики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Формування здорового способу життя: навч.-метод.реком. (2018). / авт. колект.: Т. Андріученко, О. Вакуленко, В. Волков, Н. Дзюба, В. Коляда, Н. Комарова, І. Пеша, І. Тілікіна (кер. авт. колект. О. Вакуленко). К.: ДУ «Державний інститут сімейної та молодіжної політики». 100 с.

Проектна діяльність у ліцеї: компетентнісний потенціал, теорія і практика: наук.-метод. посібн. (2008). / за ред. С. М. Шевцової, І. Г. Єрмакова, О. В. Батечко, В. О. Жадька. К.: Департамент. 520 с.

Дьюи, Д. (1924). *Школа и общество*. Москва: Госиздат. 168 с.

Килпатрик, В. (1925). *Метод проектов. Применение целевой установки в педагогическом процессе*. Ленинград: Блокгауз-Ефрон. 43 с.

Гончаренко, С. (1997). *Український педагогічний словник*. К.: Либідь. С.205.

Словник-довідник з професійної педагогіки. (2006). / За ред. А.В. Семенової. Одеса: Пальміра. с. 104.

Пехота, О., Будак, В. та Старєва, А. (2003). *Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій*. Київ : Вид-во А.С.К. 240 с.

Гарашченко, Л. (2015). Метод проєктів як засіб формування професійних компетентностей у майбутніх фахівців дошкільної освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 5 (49). URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/10763/1/L_Harashchenko_PNTIIT_PI_DO.pdf. [Дата звернення 15.10.21]

REFERENCES

Formuvannia zdorovoho sposobu zhyttia : navch.-metod. rekomend. [Formation of a healthy lifestyle: method. rekomend.] (2008). / avt. kolekt.: T. Andriuchenko, O. Vakulenko, V. Volkov, N. Dziuba, V. Koliada, N. Komarova, I. Piesha, N. Tilikina (ker. avt. kolekt. O. Vakulenko). K.: DU "Derzhavnyi instytut simeinoi ta molodizhnoi polityky". 100 s. [in Ukrainian].

Proektna diialnist u litsei: kompetentnisnyi potentsial, teoriia i praktyka: nauk.-metod. posibn. [Project activity in lyceum: competence potential, theory and practice]. (2008). za red. S. M. Shevtsovoi, I. H. Yermakova, O. V. Batechko, V. O. Zhadka. K.: Departament, 2008. 520 s. [in Ukrainian].

Diuy, D. (1924). *Shkola i obshchestvo* [School and society]. Moskva: Gosizdat. 168 s. [in Russian].

Kilpatryk, V. (1925). *Metod proektiv. Primeneniye tselevoi ustanovki v pedagogicheskoy protsesse* [Method of projects. Application of the target attitude in the pedagogical process]. Leningrad : Blokhauz-Efron. 43 s. [in Russian].

Honcharenko, S. (1997). *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk* [Ukrainian pedagogical dictionary]. K. : Lybid. S.205. [in Ukrainian].

Slovnyk-dovidnyk z profesiinoi pedahohiky [Dictionary-reference book on professional pedagogy]. (2006). / Za red. A.V. Semenovoi. Odesa: Palmira. s. 104. [in Ukrainian].

Piekhota, O., Budak, V. ta Stariєva, A. (2003). *Pidhotovka maibutnoho vchytelia do vprovadzhenia pedahohichnykh tekhnolohii* [Training future teachers for the introduction of pedagogical technologies]. Kyiv: Vyd-vo A.S.K. 240 s. [in Ukrainian].

Harashchenko, L. (2015). Метод проєктів як засіб формування професійних компетентностей у майбутніх фахівців дошкільної освіти [The method of projects as a means of forming professional competencies in future specialists of preschool education]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*. 5 (49). URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/10763/1/L_Harashchenko_PNTIIT_PI_DO.pdf. [Дата звернення 15.10.21]. [in Ukrainian].

**APPLICATION OF THE PROJECT METHODS IN THE PROCESS OF
PREPARATION FOR PHYSICAL HEALTH ACTIVITIES OF THE
FUTURE EDUCATORS IN PRESCHOOL EDUCATION
INSTITUTIONS**

Oleksii Yurchuk

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the Professor T. Ponimanska Department of
Preschool Pedagogy and Psychology and Special Education
Rivne State University for the Humanities,
Rivne, Ukraine

ORCID: 0000-0002-4764-1783

e-mail: abstractio@ukr.net

Abstract. The article is devoted to the relevant problem of researching the concept of method projects. The necessity of training for higher education students is substantiated through a special organization, with the emphasis on practical research activities, by reorienting the content and teaching methods to the context formation of professionally important skills, abilities and competencies, and also the development of creative thinking. Scientific views on understanding of the project method were analyzed. The essence of the method was revealed, which consists of stimulating the interest of future educators in the problems of physical health education, which involves mastering a set of knowledge and solving one or a number of problems through project activities, as well as practical application of the acquired knowledge. It is noted that this method is the most favorable for the development of personal qualities of the future educators, because it determines the results that reflect personal achievements of each student. The requirements which were adhered to while involving the project method during the training of future educators for physical and health work in preschool education institutions were analyzed. It is established that the use of the project method will be effective provided that the topics of the proposed projects are relevant and practically significant to the proposed results for the implementation of physical and health work in preschool education institutions. The advantages of using the project preparation method are stated as well as the design of the algorithm is proposed.

Keywords: future educators, physical and health work, project method, project activity.

Стаття надійшла до редакції 06.10.2021р.